

पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक
विमा योजना राज्यस्तरीय तांत्रिक
समिती गठीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : विमायो-२०१८/प्र.क्र.६३/१३-अ.

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : ०४ एप्रिल, २०१८.

प्रस्तावना:-

प्रधानमंत्री फसल बिमा योजनेंतर्गत पुनर्रचित हवामान आधारीत पिक विमा योजना राज्यात राबविण्यासाठी हवामान धोक्यांचे पुनर्विलोकन करुन शास्त्रोक्त पध्दतीने फळपिक निहाय हवामान धोके(Weather Perils) त्यांचे मानदंड (Trigger Value) निश्चित करणे व त्याआधारे पिकांची उत्पादकता व गुणवत्ता यावर होणारे दुष्परिणाम व त्यातून होणारे आर्थिक नुकसान निश्चित करण्यासाठी मार्च २०१६ च्या केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचना मधील मुद्दा क्र.VIII नुसार राज्यस्तरावर तांत्रिक समिती गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजनेंतर्गत हवामान धोके निश्चित करणे, फळपिके निश्चित करण्यासाठी मार्च २०१६ च्या केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचना मधील मुद्दा क्र. VIII नुसार राज्यस्तरावर खालीलप्रमाणे तांत्रिक समिती गठित करण्याबाबत शासनाने निर्णय घेतलेला आहे.

पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजना राज्य स्तरीय तांत्रिक समिती.

१. संचालक फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	- अध्यक्ष
२. उप महानिदेशक, (सतह उपकरण) मोसम विज्ञान विभाग, शिमला ऑफीस, शिवाजीनगर, पुणे-५.	- सदस्य
३. संशोधन संचालक, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली.	- सदस्य
४. संशोधन संचालक, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, जिल्हा-अहमदनगर	- सदस्य
५. संशोधन संचालक, मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी.	- सदस्य
६. संशोधन संचालक, पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.	- सदस्य
७. मुख्य सांख्यिकी, कृषि आयुक्तालय महाराष्ट्र राज्य, पुणे ६ १	- सदस्य
८. प्रभारी अधिकारी, उद्यान विद्या प्रादेशिक केळी संशोधन केंद्र, जळगांव.	- सदस्य
९. प्रभारी अधिकारी, मोसंबी संशोधन केंद्र, बदनापूर, जि. जालना.	- सदस्य
१०. संचालक, राष्ट्रीय लिंबु वर्गीय पिके संशोधन केंद्र, नागपूर.	- सदस्य
११. प्रभारी अधिकारी, चिकू संशोधन केंद्र, नंदीशाळा, वळण नाका पालघर, (पश्चिम).	- सदस्य
१२. सहयोगी संशोधन संचालक, प्रादेशिक फळ संशोधन केंद्र वेंगुर्ले, जि. सिंधुदुर्ग	- सदस्य
१३. संचालक एन.आर.सी.डाळींब, मु.पो. हिरज ता.उ.सोलापूर जि. सोलापूर.	- सदस्य
१४. संचालक, राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, सोलापूर रोड मांजरी, ता. हवेली जि. पुणे	- सदस्य
१५. विभाग प्रमुख, हवामान शास्त्रज्ञ विभाग, कृषि महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे - ५.	- सदस्य

१६. व्यवस्थापक, अग्रीकल्चरल इन्शुरन्स कंपनी ऑफ इंडिया लिमिटेड, मुंबई क्षेत्रीय कार्यालय,
स्टॉक एक्सचेंज बिल्डींग, २० वा मजला, दलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई - २३. - सदस्य
१७. कृषि सह संचालक फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे. - सदस्य सचिव

तांत्रिक समितीमध्ये आवश्यकतेनुसार नविन सदस्य समाविष्ट करणे, निमंत्रित सदस्य /शेतकरी प्रतिनिधी बोलविणे, याबाबतचे अधिकार समितीच्या अध्यक्षाना असतील.

पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजना राज्यस्तरीय तांत्रिक समितीची कार्यकक्षा पुढील प्रमाणे राहिल.

- अ) पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजनेमध्ये समाविष्ट करावयाचे फळपिक व किमान क्षेत्र या बाबत शिफारस करणे, असे करतांना ज्या पिकांच्या उत्पादकता व गुणवत्तेवर उपलब्ध हवामान घटकांचे दुष्प्रभाव (Quantifiable Losses) बाबत शास्त्रोक्त माहिती उपलब्ध आहे, अशा पिकांचा व हवामान घटकांचा या योजनेत समावेश करणे प्रस्तावित करावे.
- ब) पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजनेसाठी पिक निहाय प्रचलित हवामान धोक्यांचे (Weather Perils) पुनर्विलोकन करून फळपिकांसाठी उपयुक्त धोके (Weather Perils) शास्त्रोक्त पद्धतीने निश्चित करणे.
- क) फळपिक निहाय हवामान धोक्यांचे मानदंडाची (Trigger Value) शास्त्रोक्त पद्धतीने शिफारस करणे.
- ड) फळपिक निहाय हवामान धोक्यांच्या मानदंडाच्या (Trigger Value) आधारे पिकांची उत्पादकता व गुणवत्ता यावरील दुष्परिणामांचे शास्त्रोक्त पद्धतीने विश्लेषण करून त्यातून आर्थिक नुकसानीच्या मर्यादेचे सूत्र ठरविणे.
- इ) वरिल प्रमाणे तांत्रिक निकष तयार करून फळपिक विम्यासाठी टर्मशीटचे प्रारूप तयार करणे.

या करिता प्रचलित हवामान धोके निश्चित करण्याची शास्त्रोक्त कारणमिमांसा, त्यांचे पुष्टयर्थ संशोधनाचे निष्कर्ष, Demonstrated correlation with historical weather and yield data इत्यादी बाबी तपासून त्यावर विचारविनिमय करून नविन शिफारस करणे अपेक्षित आहे. हवामान धोक्यातील बदल अथवा Trigger Value मध्ये बदल आवश्यक असल्यास त्याबाबत तज्ञांची मते, त्याबाबतचे शास्त्रीय पुरावे आणि आवश्यकतेनुसार राज्यातील कृषी विद्यापीठाचे तज्ञ, भारतीय कृषी अनुसंधान परिषदेची संबंधित संशोधन संस्था, उदा.-इंडियन इंस्टिट्यूट ऑफ हॉर्टीकल्चर रिसर्च, बेंगलोर अशा संस्थेच्या सल्ल्याने सर्व आवश्यक बाबी तपासून शास्त्रीय माहितीच्या आधारे शास्त्रयुक्त शिफारस करणे अपेक्षित आहे.

समीतीने आपला अहवाल प्रस्ताव प्राप्त झाल्यापासून दीड महिन्यांच्या आत आयुक्त (कृषि) यांच्या मार्फत शासनास सादर करावा.

सदरचे आदेश हे शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून लागू राहतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०४०४१२५३५६५१०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(क.य.वंजारे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति:-

१. आयुक्त (कृषि) महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ प्रती)
२. संचालक फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३. उप महानिदेशक, (सतह उपकरण) मोसम विज्ञान विभाग, शिमला ऑफीस, शिवाजीनगर, पुणे.
४. संशोधन संचालक, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली.
५. संशोधन संचालक, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, जिल्हा-अहमदनगर
६. संशोधन संचालक, मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी.
७. संशोधन संचालक, पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.
८. मुख्य सांख्यिकी, कृषि आयुक्तालय महाराष्ट्र राज्य, पुणे § १
९. प्रभारी अधिकारी, उद्यान विद्या प्रादेशिक केळी संशोधन केंद्र, जळगांव.
१०. प्रभारी अधिकारी, मोसंबी संशोधन केंद्र, बदनापूर, जि. जालना.
११. संचालक, राष्ट्रीय लिंबु वर्गीय पिके संशोधन केंद्र, नागपूर.
१२. प्रभारी अधिकारी, चिकू संशोधन केंद्र, नंदीशाळा, वळण नाका पालघर, (पश्चिम).
१३. सहयोगी संशोधन संचालक, प्रादेशिक फळ संशोधन केंद्र वेंगुर्ले, जि. सिंधुदुर्ग
१४. संचालक एन.आर.सी.डार्जीब, मु.पो. हिरज ता.उ.सोलापूर जि. सोलापूर.
१५. संचालक, राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, सोलापूर रोड मांजरी, ता. हवेली जि. पुणे .
१६. विभाग प्रमुख, हवामान शास्त्रज्ञ विभाग, कृषि महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे - ५.
१७. व्यवस्थापक, अँग्रीकल्चरल इन्शुरन्स कंपनी ऑफ इंडिया लिमिटेड, मुंबई क्षेत्रीय कार्यालय, स्टॉक एक्सचेंज बिल्डींग, २० वा मजला, दलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई - २३.
१८. कृषि सह संचालक फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१९. सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे- (द्वारा- संचालक फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, पुणे)
२०. विभागीय कृषि सहसंचालक (सर्व) - (द्वारा- संचालक फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, पुणे)
२१. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी (सर्व) (द्वारा- संचालक फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, पुणे)
२२. मा. मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
२३. मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
२४. निवड नस्ती (कार्यसन- १३-अ).